

Rozpad sovětského impéria, radar v Brdech a ráj na Zemi

Trocha historie

Když v březnu 1953 zemřel Josef Vissarionovič Stalin, sovětská říše osiřela. Prostí lidé velkého vůdce upřímně oplakávali – vždyť přivedl Sovětský svaz k vítězství nad Německem a vybudoval ze „země dělníků a rolníků“ světovou mocnost. Mnozí lidé si vzpomínali na válečné období s určitou nostalgií jako na dobu určité svobody, kdy se národ vzchopil k boji proti společnému nepříteli. V době války se ze Sovětského svazu stala paradoxně světová mocnost. Po válce se nebe opět zakabonilo – mezi vítězi nad nacismem se rozhořelo nepřátelství. Stalinova smrt možná zabránila tomu nejhoršímu...

Po smrti velkého vůdce nastalo v Kremlu jakési mocenské vakuuum a k moci měl nejbližší šéf KGB Beria; tato organizace byla „státem ve státě“, měla k dispozici i vlastní ozbrojené složky. Nikita Chruščov se tehdy obrátil na armádu a Beria byl zastřelen přímo na zasedání politbyra.

Do čela státu se postavilo nové „kolektivní vedení“, v čele byla dvojice Bulganin- Chruščov. Ti navštívili v roce 1959 i naši zemi¹. Nastala doba „tání“, doba destalinizace. Tehdy vyšlo několik zajímavých publikací, které pravdivě vylíčily nedávnou epochu; povídka Alexandra Solženicyna „Jeden den Ivana Děnísoviče“ líčí poměry v pracovním táboře (gulagu) a Pasternakovův román „Doktor Živago“ vykreslil na příkladu jedné rodiny celou sovětskou epochu². Dalším významným literátem tohoto období je básník Jevgenij Jevtušenko – jeho vystoupení prý obvykle zaplnilo celý stadion. Známá je jeho poéma „Stalinovi dědici“³. Chruščov musel čelit v období své vlády stalinistům ve straně (tzv. „Protistranická skupina“), Maďarskému povstání v roce 1956, a dvěma krizím, kdy osud planety visel na vlásku (berlínské a kubánské). Při své návštěvě Ameriky se zúčastnil Valného shromáždění OSN, kde mj. tloukl do stolu botou⁴. Chruščovovo odvolání z funkce Generálního tajemníka KSSS a předsedy vlády proběhlo mírumilovně⁵. V důchodu pak napsal (resp. nadiktoval) své paměti, které jsou cenným dokumentem o Stalinově hrůzovládě a uměle vyvolaném hladomoru⁶. Po Chruščovovi přejal žezlo prvního tajemníka stranický aparátčík Leonid Iljič Brežněv. Ten podnikl během své vlády dvě vojenská dobrodružství: invazi do Československa v srpnu 1968, a do Afganistanu (1983?)⁷. Tuto zemi museli Sověti s hanbou opustit,

1 Nikita Segjejevič Chruščov byl poslední ze sovětských vůdců, který věřil v uskutečnitelnost komunismu. V roce 1961 vyhlásil 7letý plán, který měl zajistit materiální základnu komunismu. Sovětský svaz měl v roce 1970 předhonorit Spojené státy ve výrobě na jednoho obyvatele. Plán pak byl v tichosti odpískán.

2 Za tento román byla Borisi Pasternakovi udělena Nobelova cena, kterou si však autor nemohl převzít. Solženicyn je taky autorem románu „Souostroví Gulag“

3 U nás ji otiskly Literární noviny.

4 Když viděl Nikita Chruščov na dálnici proudy aut, údajně řekl: *Touto cestou my nepůjdeme. Amerika je zemí plýtvání*, Třeba se jeho prorocká slova jednou splní...

5 Stalin své soky (Trockého, Kirova,...) vraždil

6 Píše tam mj. o případech kanibalismu na Ukrajině sužované v suchém roce 1947 hladem.

7 Invaze do Československa, neboli „bratrská pomoc pěti zemí“, způsobila rozkol v mezinárodním komunistickém hnutí; velké komunistické strany na Západě (Francie, Itálie, Španělsko) akci odsoudily. Z komunistické ideologie zbyla u nás jen prázdná slupka, které již nikdo nevěřil. Staří komunisté museli stranu opustit. Zbyli kariéristé.

když místní ozbrojenci začali sestřelovat letadla raketami dodanými z USA⁸.

Brežněv byl za války politrukem, tj. staral se o bojového ducha svého útvaru. Své zážitky z bojů v oblasti Krymu popsal v knize „Malá země“, za kterou mu byla udělena Leninova cena míru⁹.

V roce 1984, když jsem byl na vojenském cvičení v Topolčanech, sestřelily sovětské stíhačky civilní jihokorejské letadlo, což vyvolalo mezinárodní krizi. V té době byly na obou stranách *Železné opony* rakety středního doletu (sovětské SS-20, americké *Pershingy*). Tyto rakety nesly jaderné hlavice a doba doletu byla asi 20 minut¹⁰. Osud světa visel opět na vlásku; jednou vyvolal na sovětské straně poplach jakýsi meteorologický úkaz, který mohl být považován za nepřátelský útok. Situaci zachránil velící důstojník, který chladnokrevně porovnal údaje z různých zdrojů.

Rakety SS-20 s jadernými hlavicemi byly údajně umístěny také ve vojenském pásmu v Brdech jižně od Prahy a na jejich přesun byla vybudována „tajná“ síť komunikací, které nebyly zaneseny do map. S tím patrně souvisí i stavba nového mostu v Davli u Prahy. V této době jsem jednou potkal časně z rána na aleji u obce Sloup malý obrněný transportér, patrně pátrací vozidlo.

Mezinárodní situace se uklidnila po nástupu Michaila Gorbačova, když se předtím na postu prvního tajemníka strany vystřídali krátkodobě šéf KGB Jurij Andropov a člen politbyra Konstantin Černěnko. Pohřeb stíhal pohřeb, a tak byl na funkci vládce Kremlu posléze zvolen (na jaře 1985) nejmladší člen politbyra, Michail Gorbačov.

Na vládu Michaila Gorbačova se názory různí; jedni si u něho cení, že poskytl svobodu ujařmeným národům a zachránil svět před jadernou katastrofou, jiní mu vyčítají, že zavinil rozpad Sovětského svazu a odchod Ruska ze scény světových mocností. Gorbačov se stal prvním a posledním sovětským prezidentem. Byl sesazen vojenským pučem (v roce 1991), když byl na dovolené. Po jeho rezignaci se osamostatnily svazové republiky a zanikl tak Sovětský svaz¹¹. V Rusku se pak dostal k moci další člen politbyra, Boris Jelcin¹². Ten posléze jmenoval za svého nástupce šéfa zpravodajské služby Vladimíra Putina, který se pak stal prezidentem *Ruské federace*, státu s autoritářským režimem¹³. V Rusku je několik politických stran, moc však třímá Vladimír Putin.

Michail Gorbačov se pokusil uskutečnit reformy, které měly přispět k lepšímu fungování státu. Bylo to zejména odstranění cenzury - „glasnost“ a reforma hospodářství (perestrojka). V době *glasnosti* vycházel vynikající časopis *Ogoňok*, který obsahoval zajímavé články o ruské historii i současném dění¹⁴. Velkých úspěchů dosáhl Gorbačov v mezinárodní politice – uzavřel s americkým prezidentem Ronaldem Reganem smlouvu o *likvidaci raket středního doletu*, která znamenala konec závodů ve zbrojení mezi SSSR a USA. Za své zásluhy byl vyznamenán Nobelovou cenou míru. Ve své vlasti však narážel na odpor konzervativních stranických kádřů, což vyústilo k rozpadu sovětské říše, která měla kdysi být *vlastí pracujících celého světa*¹⁵.

8 Terorista Bin Ládín tu tehdy působil jako americký agent.

9 Srovnej L.I.Brežněv, *Malá země*, Moskva (cca)1982

10 Během této doby by se museli lidé dostat do krytu

11 Tyto události umělecky ztvárnil Jevgenij Jevtušenko ve své (patrně poslední) knize *Neumírej před smrtí*

12 Za Jelcinovy vlády probíhala válka v Čečensku, kde nezkušení ruští vojáci utrpěli porážku. Putin uzavřel s Čečenským vládcem Nazarbajevem dohodu, podle níž Čečensko dále patří k Rusku.

13 O poměrech v současném Rusku viz *Sergěj Levickij: Sbylas mečta narodnaja*, Vydavatelství Valenta, Davle-Sloup

14 Neplést si s dětským časopisem stejného jména

15 Karel Marx, Bedřich Engels, *Manifest komunistické strany* (Londýn,1948)

Radar v Brdech

V roce 1989 se ve východoevropských „satelitních“ zemích zhroutil komunistický režim, když Sovětský svaz přestal podporovat tamější loutkové vlády. Padla *železná opona* a blýskalo se na lepší časy. Lidé očekávali, že spolu s nepřátelstvím se rozpustí i oba vojenské bloky, *Severoatlantický pakt* a *Varšavská smlouva*. Varšavská smlouva skutečně zanikla současně s odchodem sovětských vojsk; Severoatlantický pakt však nezankl a dokonce se začal rozšiřovat směrem na východ. Rusko, které prohrálo *závod ve zbrojení*, se tím mohlo cítit ohroženo – ztratilo statut světové supervelmoci.

Někdy kolem roku 2005, kdy byla Česká republika již členem Severoatlantického paktu a členem EU, začalo se mluvit o umístění *amerického radaru* v Brdech jižně od Prahy, na místě někdejší sovětské základny. Proti stavbě radaru protestovalo především Rusko, ale protestní hnutí vzniklo u nás; v obcích v oblasti Brd byly organizovány přesvědčovací akce za účasti představitelů USA, avšak neúspěšně¹⁶.

V české politice bylo tehdy jakési „ticho po pěšině“, lidé se o světovou politiku moc nezajímali. Pro mne bylo sympatické, že lidé opět vyšli do ulic a nedají sebou jen tak vláčet. Zúčastnil jsem se podpisové akce „pod koněm“ na Václavském náměstí – strávil jsem tam odpoledne a celou noc. Lidé s akcí vesměs souhlasili a podepisovali se do archů. Jen jednou se objevil člověk, který vyjadřoval jakousi nevoli. Sloužil jsem tam s dvěma studenty, s kterými jsem si příliš nerozuměl; byla to holt už jiná generace. Jeden z nich říkal, že tu děláme něco velmi důležitého, že to *vejde do dějin*. Střídali jsme se, a já jsem bloudil po Václaváku a hledal WC. Všude měli zavřeno. Nakonec jsem vklouzl do kasína – byl to jediný podnik otevřený celou noc. Klepal jsem se zimou a dělal pro zahřátí dřepy a kliky¹⁷.

Při jednom protestním pochodu mě oslovil starší muž, který sbíral podpisy pro založení nové politické formace – říkal, že mu jde o jakési „Boží království“. Dvakrát jsem ho odmítl, ale když přišel potřetí, ze soucitu s ním jsem to podepsal. Byl to „bezdomovec“ Miloslav Jandík, který zakládal *Mírové hnutí 2007*. Později mě pan Jandík navštívil na vrátnici skladu Národního divadla, kde jsem tehdy sloužil. Seznámili jsme se a začali spolupracovat...

Zúčastnil jsem se ještě dalších podpisových akcí a jakéhosi společného setkání aktivistů v zasedací místnosti ekologické organizace „Zelený kruh“ (poblíž Jindřišské věže). Objevil se tam také můj známý ze *Stezky*¹⁸ Mirek Prokeš; ten byl členem KSČM a měl jakési kontakty na Rusko¹⁹. Pojal jsem podezření, že tyto akce jsou organizovány z Moskvy. Na další protestní akce jsem už nechodil a vstoupil jsem do *Mírového hnutí 2007*.

Ke stavbě radaru nakonec nedošlo, oblast Brd je nyní zpřístupněna veřejnosti. Poláci se k podobné věci postavili pozitivně – vznikla u nich americká raketová základna. Ta podle Američanů není zaměřená proti Rusku, ale míří na Teherán.

16 Byl o tom natočen i filmový dokument.

17 Něco podobného jsem zažil při nočním představení Shakespearovy hry na starém hradě ve Walesu

18 Turistický akademický klub; původně se nazýval „Studentská stezka“

19 Organizoval cyklistické akce, v roce 1995 jsem se s ním zúčastnil jízdy z Prahy přes Vysočinu do Vídně; jelo tam s námi 6 mladých Rusů z Moskvy

Mírové hnutí 2007 a bezdomovec Miloslav Jandík

Míla Jandík se narodil v roce 1942 v Českých Heřmanicích ve východních Čechách. Jeho otec byl malorolník, hospodařil na 5 hektarech pronajaté půdy. Po škole studoval Miloslav na průmyslové škole stavební a po maturitě pracoval jako stavbyvedoucí. Základní vojenskou službu absolvoval u *Pomocného technického praporu*, kde zastával funkci velitele roty. V šedesátých letech sloužil u policie (VB) jako velitel okrsku. Po sovětské okupaci pro nesouhlas s politikou komunistické strany policii opustil a začal pracovat u Obvodního stavebního podniku. Vedle funkce stavby-vedoucího pracoval také manuálně, což bylo v té době finančně výhodnější.

Miloslav Jandík byl dvakrát ženatý, má celkem 6 dětí, které však nemohl (z různých důvodů) vychovávat. V roce 1997 žil s romskou partnerkou a narodila se jim dcera – porod proběhl úspěšně doma v bytě bez odborné asistence. Dítě bylo (na základě rozsudku) rodičům odebráno a předáno na výchovu do dětského domova. Když se Miloslav marně dožadoval jeho vrácení, byl poslán do psychiatrické léčebny. Aby toho nebylo dost, v roce 1999 Míla onemocněl a nemohl splácet půjčku na byt. Vlastník bytu ho nekompromisně vyhodil na ulici. Přespával nějakou dobu pod mostem, později se uchýlil do noclehárny *Naděje* a do útulku *Armády spásy*.

V této bezvýhodné situaci si Miloslav vzpomněl na svou křesťanskou víru za svého mládí, kdy chodil ve škole na náboženství. Začal se obracet k Bohu a v srpnu 1996 uslyšel (podle jeho slov) *Boží hlas*, který mu přikázal, aby založil politické hnutí, které by mělo vést lidi k *Božímu království*. Lidské zákony by měly být nahrazeny zákony Božími²⁰, měla se rozpustit armáda a lidé z měst by se měli vystěhovat na venkov, kde by se věnovali tradičnímu zemědělství.

To byly hlavní body volebního programu *Mírového hnutí 2007*, které Miloslav Jandík založil. Podařilo se mu sehnat potřebných 1500 podpisů, které sbíral hlavně mezi lidmi bez domova na Hlavním nádraží, ale i jinde. Po jeho vystoupení v televizi NOVA si získalo *Mírové hnutí 2007* řadu příznivců. Někteří z nich jej finančně podpořili. Horší to bylo v praxi: na schůzky svolané zakladatelem chodilo málo lidí, a mnozí z nich požadovali změnu programu, či dokonce výměnu předsedy. Největší Jandíkovou akcí byl „*Pochod na Hrad*“, kde měl prezident republiky složit svou funkci do rukou bezdomovce Miloslava Jandíka. Na Klárově se sešlo 7 lidí, kteří vyrazili po *Starých zámeckých schodech* na Pražský hrad. Byl jsem jedním z nich; s námi šel i jeden cizinec – učitel angličtiny, s kterým jsem se kdesi seznámil. Vyprovázel nás mladý muž (asi student) s kamerou, který celou akci zdokumentoval. Na Hradě jsme vstoupili do první místnosti - předpokoje; dále pustili jen Miloslava Jandíka v doprovodu ženy z prezidentovy kanceláře. Václav Klaus na Hradě nebyl - byl v té době na vědecké konferenci ve Spojených státech. Čekali jsme v předpokoji. Po nějaké době se Jandík vrátil, zřejmě s nepořízenou. Když jsme vyšli ven, pronesl Míla před Hradem jakési prohlášení a student to natáčel na kameru. Pak jsme se rozešli.

Z *Mírového hnutí* jsem pak raději vystoupil. Po nějaké době byla činnost *Mírového hnutí 2007* formálně pozastavena.

20 To není úplně od věci – zákony by měly být (podle křesťanských právníků) opravdu založeny na křesťanské etice

Míla Jandík mi v této době hodně pomohl na mé „farmě“ v Davli, kde jsem se pokoušel o drobné hospodaření - choval jsem tam ovce, kachny a slepice. Pracoval jsem přitom jako vrátný v Národním divadle²¹ a chytl jsem (neznámo kde) vzácnou parazitickou infekci – *toxocara kanis* (psí nemoc). Měl jsem svědění po celém těle a práci na farmě jsem nezvládal. Míla, zvyklý pracovat v zemědělství, přišel jako na zavalanou. Vyléčili mě až po 2 letech ve Vojenské nemocnici; dostal jsem se tam jen šťastnou rukou osudu.

Ve Sloupu, 26.1.2020, J.Matys